

Ксенија В. МИЛОВАНОВИЋ*

Издавачка кућа БИГЗ школство, Београд

ИСАИЈИНО ВИЂЕЊЕ У СРПСКОМ ПРЕПИСУ С ПОЧЕТКА XVI ВЕКА ИЗ ЗБИРКЕ МАНАСТИРА ДЕЧАНИ

Айџиракѝ: Предмет истраживања усмерен је на сагледавање преписа апокрифа *Исаијино виђење* насталог почетком XVI века, који се налази у Чиновнику архијерејском у збирци манастира Дечани број 134. *Виђење* се налази као последњи састав у рукопису и недостаје му неколико реченица на самом крају. Наслов и почетни иницијал нису исписани, већ је за њих остављено празно место како би се исписали првеним мастилом. Није познато име писара који је исписао овај текст, иначе полууставним писмом са елементима брзописа. Језик списа је српскословенски, а правопис ресавки. Препис припада првој варијанти *Виђења* и сачувао се у четири српска преписа, од којих је дечански један од њих. У делу се говори о узношењу пророка Јеремије на небо у пратњи анђела који му открива небеске тајне на свих седам небеса. Пошто до сада није постојало издање овог *Виђења*, у наставку рада доноси се његов текст на основу дечанског преписа број 134.

Кључне речи: пророк Исаија, апокриф, препис, XVI век, манастир Дечани, издање текста.

Међу старозаветним апокрифима посебно место припада виђењима небеса. Њих чине следећа четири засебна апокрифна дела: *Варухово ойкровење*, *Књига о Еноху*, *Исаијино виђење* и *Лествица Јаковљева*. Свако од ових дела одликује низ фантастичних сцена у којима се дочарава изглед небеса са свим својим тајнама. Све њих повезује заједничка одлика по којој „истакнути праведник бива у телу узнесен анђелом на небо по Божијој заповести да би му се показале небеске тајне. Потом се они враћају на земљу са књигом у којој је описано виђење небеса из које би упознавали људе о небеским тајнама“ (Јовановић 2018: 11). Апокриф је преведен са грчког на словенски језик. Српски преписи познају две варијанте овог апокрифа. Оне се слажу у првом делу где се описује Исаијино путовање кроз седам небеса. Друга варијанта има скраћени опис седмог неба и потом следе пророчка предвиђања догађаја у византијском царству и у бугарској држави. У првој варијанти не постоје историјске алузије, већ је све посвећено Исаијином виђењу небеских простора. Већи део апокрифа одвија се кроз дијалоге

* Доктор филолошких наука, milovanovicksenija@gmail.com

Исаије са анђелом који му је водич кроз небеске тајне. На Исаијина питања да му се открије шта је видео, анђео му одговара.

Овом приликом занима нас прва варијанта апокрифа, која је сачувана у четири српска преписа. Најстарији од њих настао је у XV веку и чува се у збирци Алексеја Ивановича Хладова број 195 у Државном историјском музеју у Москви. Њега је објавио Андреј Николајевич Попов (Попов 1872: 414–419). Крајем XV века, тачније између 1485. и 1495. године, исписан је препис који је сада у рукопису манастира Никољца у Црној Гори број 52. Он је објављен у најновије време (Јовановић 2018: 11–54). Око 1500. године настао је препис чији је краћи део од неколико реченица изгубљен на крају. Он се сада чува у збирци манастира Дечани број 134. У последњој четвртини XVI века исписан је препис у рукопису који се налази у Загребу у збирци Архива ХАЗУ број III с 22. Зна се да су постојала још два српска преписа која су страдала током Другог светског рата. Старији од њих настао је у XIV веку и припадао је старој збирци Народне библиотеке у Београду са сигнатуром 104. Други препис био је из XVI века у рукопису манастира Житомислић број 140. Он је уништен када и сви рукописи у том манастиру.

Пошто су до сада објављени текстови два српска преписа прве варијанте *Исаијиној виђења*, определили смо се за проучавање преписа из дечанске збирке, који се налази на странама 267а–274б (Богдановић и др. 2011: 540). Препис нема наслов јер је остављено место да се он накнадно испише киноваром, као и иницијал В у почетној речи Њ. Овакав пропуст није усамљен случај у пракси средњовековних писара. Остављена празнина за наслове или иницијале остајала би неиспуњена из непознатих разлога, можда заборавом, можда превиђањем иако је све остало окончано у рукопису, можда се предвидело да неко други испише те делове а не писар основног текста па није дошло до очекиваног остварења. Судаћи по изгледу иницијала у осталим деловима Чинovníка архијерејског, у коме се налази препис *Исаијиној виђења*, они нарочито на почецима свих састава представљају богате преплете у више боја. Очекивало би се да је и почетни иницијал у овом апокрифу требало да буде исписан и исцртан на сродан начин. Пошто је *Исаијино виђење* на крају рукописа, утолико је пре могло да дође до наведених пропуста.

Исаијино виђење исписао је непознати писар српскословенским језиком и полууставним писмом са појединим елементима брзописа. Текст је на страницама распоређен у једанаест редова. Правопис је ресавски једнојеров, где се користи само танко јер. Уместо јера јавља се пајерак, или такозвани јерац, кроз напоредну употребу. Речи у којима се обележава двословно „је“ писане су двојако, као љ, као широко е и као узано е. Тако се могу срести сва три начина на више места, што показујемо само на случајевима прве две странице због обиља примера: 267а: двадеcетное, езекиѿ, ѿудеею, ѿмѡ, вѡшанѿе, ељко, егда; 267б: еѡм, ѡслышанѿе, стоецих(ѡ), его, вѡдновенѿе, вѡспрѿеть, ѡвљенѿе, видѡнѿе, потаенога, вѡское, егда, повѡдае, езекиѿви, его, ѿгѡж(е), етерѡ, ееже, емѡ.

Писање јата је поремећено па се често уместо њега јавља слово е, што представља врло наглашену писареву црту: 267а: на ѡдрѡ, целѡвати, бл(а)говѡстнѿти,

хотещемъ; 267б: развмеше; 268а: развменши, хотещи, беседовати, видех(ь), завидещи; 269а: именоваше с(е); 270а: беше, хоте; 271а: време; 271б: венци, собеситъ, венце; 272а: человек(ь)ство, видех(ь), веровавшен; 272б: успех(ь); 273а: зрети, видети, видех(ь), веце, века; 273б: развмен; 274а: века, развмен, видети, человеки, видехъ, видех(ь), видевше; 274б: седѣ, вспеше, видех(ь), седѣ, видети, видех(ь), зведех(ь), звезде, виде, време, видех(ь), века, виденіе, възвестити.

Постоје и обрнути случајеви у којима се уместо е пише јат: 267а: седѣ, дѣсноую; 268а: дѣсноую, дѣсних(ь), дѣсніе; 269а: дѣсніе; 269б: дѣсные, дѣсноую; 273б: трѣтїе; 274б: трѣтїе, дѣснзю.

Уместо јера повремено стоји слово и, чиме се испољава одлика удаљавања од старословенског стања и приближавања српском језичком устројству: 267а: слишав'ше, бити; 267б: вишнѣмоу, слишасте, висоти; 268б: више (2х); 269а: вишнаго, висота; 269б: висотах(ь); 271а: слишав(ь), пакн (2х), слисах(ь), слишати; 271б: висных(ь); 273а: слисах(ь), слишима; 274а: слишаль; 274б: слиша, слишавше.

Упадљиво је што се за обележавања „у“ користе три слова: оу, као и варијанте ѝ и љ без јасних правила примене. Наводимо само делимичне примере: 267а: ц(а)р(ь)ствѣющоу, љмѣ, слышавѣ, дѣсноую, шѣю, слышавше; 267б: б(ог)ѣ, вишнѣмоу, почтнѣвощомѣ, такѣ, силѣ. даровавшѣ, Г(аго)лющѣ, еѣѣ, слышаніе, вьнезапѣ, ѣмѣте, томоу, вѣста, вѣдновеніе, непщѣвахоу, развмеше, насѣсѣ, прорнцахоу, слѣха, етерѣ, слѣвѣ, нмоуца, моуѣ, рѣкоу.

У целом *Виђењу* није забележен нити један случај вокализације полугласника. Постоји један пример замене српскословенског кѣтъ народним обликом *је*: како тї е нѣ 268а.

Препис *Исајијиноѣ виђења* из рукописне збирке манастира Дечани, иако је делимично непотпун, показује посебност каква се испољава пре свега у правопису. Он је показатељ интересовања монаха да у својој лектири имају и дело којим се сазнаје о небеским тајнама, како их је дочаравао средњовековни човек на ширим просторима пре свега хришћанског света.

ИЗВОР

Исајијино виђење, рукопис Архиепископски чиновник, збирка манастира Дечани број 134.

ЛИТЕРАТУРА

- Богдановић и др. 2011: Димитрије Богдановић, Љубица Штавањанин Ђорђевић, Биљана Јовановић Стипчевић, Љупка Васиљев, Луција Цернић, Мирослава Гроздановић Пајић. *Опис ћирилских рукописних књига манастира Високи Дечани*, књига прва. Приредила Надежда Р. Синдик. Опис јужнословенских ћирилских рукописа, том IV. Београд: Народна библиотека Србије.
- Јовановић 2018: Томислав Јовановић. „Српски преписи Виђења пророка Исаје“. *Годишњак Католичке за српску књижевност са јужнословенским књижевностима за школску 2017/2018. годину*, XIII, Београд: Филолошки факултет Универзитета у Београду, 11–53.
- Попов 1872: Андрей Николаевич Попов. *Описание рукописей и каталогъ книгъ церковной и частной библиотекы А. И. Хлудова*. Москва.

Око 1500. године, манастир Дечани, број 134, 267а–274б

(267а) <В>ь двадесетное лѣтѡ, ц(а)р(ь)ствѹющеѡу езекиї ц(а)роу їудеею. прїиде їсаїа с(ь)нь ѡмосов' и їасоус', с(ь)нь исавовъ, къ езекиї въ тер(оу)с(а)л(н)мь. и в[ь]ш[ь]дѣ седѣ на одрѣ ц(а)р(ь)сцѣ. и каженици стоѹахоу прѣд[ь] нимь. прїидоше ж(е) ѡт[ь] всьн и ѡт[ь] сель, и съ гори пророци. и с(ь)нове пророчьсцїи слишав'ше. јако їсаїа прїиде ѡт[ь] галыгал'. къ езекиї целовати его. въкоупе же бл(а)говестити ѡмъ ѡ хотеиель вѣтн.

и вьнегда въз(гла)г(о)ла словеса истинна. д(оу)хъ с(ве)тїи наидѣ на нь. и вси видѣше. слышавъ же вѣшанїе с(ве)таго д(оу)ха. призва бо и ц(а)рь и пророци в'си. елико се нх(ь) ѡбрѣте тоу въкоупе. бѣше же михеїа, и ананїа стр'ць. и нониль. елико с[е]деше ѡ дѣсноюу и ѡ шъю его. и егда вслышав'ше (267б) гл(а)сь с(ве)т(а)го д(оу)ха. преклоннше колѣна и въспѣше б(о)гъ вишнїемоу. почивающомъ въ с(ве)тнх(ь). и такъ силъ словесе даровавшъ.

Г(ла)голющъ же есмъ с(ве)тїимъ д(оу)хомъ. въ слышанїе всемъ. вьнезаапъ змльте. и к томоу не в[ь]дѣваше стоещих(ь) прѣд[ь] нимь. ѡчи же него бѣсте ѡт[ь]врстѣ. а уста затворена. ѡбаче въдновенїе д(оу)ха бѣше съ нимь. и непщевахоу вси јако въспрїеть быс(ть) исана. пророци же разумеше. јако въ явленїе бѣ. видѣнїе же еже видѣваше. не бѣваше ѡт[ь] вѣка сего. нь ѡт[ь] потаенога. ѡт[ь] всакое плвгїн.

и егда прѣста ѡт[ь] виденїа. и възврати се все повѣдае. езекиїевн. и с(ь)нови его насвсх и михею. и прочїимъ пророкомъ г(ла)голюе.

Вьнегда прорицахоу слуха ѡгож(е) слишасте. видѣвах(ь) агг(е)ла славна. не по славѣ агг(е)ль еже всегда видѣвах(ь). нь етеръ славъ велїю нмоуца. еже не мога споведати. ї ель ме за рвкоу и възв[е]де на висоти. || (268а) аз же рех(ь) кто еси ти. и како тї е нде. и како ме възношиши. сила бо ми дана быс(ть) г(ла)голати съ нимь.

тогда ѡт[ь]вѣщавъ р(е)че. егда възвѣдъ те вь свх(а)д[ь]. тогда разумеши кто есмь. а нде мене не звеси. зане бо хоцешн пакы възвратити се въ тело свое. и егда те възнесъ зршиши. и радъ бнх(ь) јако кротко ѡт[ь]вѣща ми. и р(е)че ми възрадова ли се јако кротце г(ла)голах ти. и вещьшаго мене оузршиши. кротенша и смотрѣлившнша. хоцеша беседовати с тобою. и болашаго, свѣтѣвшнша, и мнреннша. на се бо посланъ есмь, да пробъзвѣщивъ текѣ вса.

възидох(ь) же азъ и ѡнь на твр[ь]дѣ. и видех(ь) тѣ бран' велїю. и сотонъ и силн его противеще се бл(а)гоч(ь)стїю. и единѡг(о) единомъ завидеша. јакоже ис(ть) и на земли тако ис(ть) и на тврѣдїи. ѡбразы бо тврѣдннмъ здѣ свѣтъ на земли.

и рех(ь) агг(е)ловїи что ес(ть) рать сїи и завнда, и ѡплачїенїе. и ѡт[ь]вѣща ми и р(е)че. сїи брань ис(ть) дїавола. и не млат(ь) почити || (268б) дондеже прїидѣтъ егвоже хоцешн видѣти. и оубнїеть нх(ь) д(оу)хомъ силн своее.

потомъ възв[е]де ме на свшла више тврѣдн. еже ис(ть) прьво н(е)бо. и видѣх(ь) тоу прѣстолу по ср[ѣ]дѣ. и на нѣмъ с[е]деаше агг(е)ль више въ велицен чьсти. и ѡ дѣсноюу его и ѡ шоюу его седѣще агг(е)лы. иначе же славъ ндеахоу. иже ѡ дѣсноюу. и поахоу единемъ гл(а)сомъ. а иже ѡ шоюу въ слѣд[ь] ихъ. с нимн же поахоу. пѣс(ь)н же не бѣваше јако дѣсннх(ь).

въпроснх(ь) же агг(е)ла водешаго ме. какоу пѣс(ь)нь сїи посланела ис(ть). и ѡт[ь]вѣщавъ г(ла)гола ми. велицен славѣ б(о)жїен. и с(ь)ноу его лювнмоу. ѡт[ь]н[оу]доу же посланъ есмь к тѣбѣ.

и пакы възвѣд[е] ме на в'торое н(е)бо. висота же н(е)б(е)се бѣваше. јакоже ѡт[ь] прьваго н(е)б(е)се до землїе. видѣх' же тоу јакож(е) и на прьвомъ н(е)б(е)си. дѣснїе и шоуе агг(е)ли.

и слава агг(е)ль сѣихъ. и пѣс(ь)нь вѣщъши бѣяше пате прѣвнх(ь). и падох(ь) на лица своємь поклонити се нмь. и не остави мене агг(е)ль наста||влаиен (269а) мѣ. г(лаго)лѣ ми не поклонян се прѣстолю ни агг(е)лѣ хот[ь] н(е)б(е)сь. сего бо рад[н] посланъ ис(ь)мь наставити тебѣ. нь тъкмо емоуже ти азъ рекоу. над[ь] всели бо прѣстоль, и одѣжда и вѣнць. егвож(е) оузрѣнши хот[ь] селѣ юже.

и възрадовах се радостію великою сѣло. тако така ис(ть) кончина вѣдѣшииъ вишнаго. и вѣтнаго възлюбленнаго емоу(ь)на. и такоже хот[ь] агг(е)ла с(в)т(а)го д(оу)ха, сила нсходеть.

и възв[ѣ]дѣ ме на трѣтїе н(е)бо. и такоже видѣхъ прѣстоль малъ. и дѣснїе и шоуе агг(е)лы. обаче память вѣка сего не именоваше с(е). и именоваше с(е) слава д(оу)ха моего. тако възсхождах на н(е)бо. и рех(ь) ничтож(е) хот[ь] твою мира не именуе се здѣ.

и хот[ь]вѣща ми агг(е)ль и р(е)чѣ ми. ничтоже не именит се за немощь его. и ничтож(е) здѣ оутант се тамо дѣелих(ь). пѣс(ь)н же ея поахоу. и славословіе с(е)децаго. и агг(е)ль вѣще бѣяше пате второго.

Паки ме възв[е]де на четвъртоє н(е)бо. висота же хот[ь] трѣтїаго н(е)б(е)се. || (269б) на четвъртоє н(е)бо много болши бѣяше. и тѣ паки видѣх(ь) прѣстоль. и дѣсныє и шоуе агг(е)лы. и сїи паки поахъ. и слава и пѣс(ь)нь болша бѣяше агг(е)ль швнх(ь) ѿ дѣсною. слава же их[ь] такоже прѣпеваюши нижнх(ь).

И възидох(ь) на петое н(е)бо. и тоу паки видѣх(ь) агг(е)лы бесчислнїе. и слава их(ь) и пѣс(ь)нь, славнѣши четвъртаго н(е)б(е)се. и азъ въздвнх(ь) се. толико множество много(о) зрѣвъ агг(е)ль. различнми добротами украсени. ковождо славъ имоуша. и славяхъ живѣщаго на висотах(ь). игоже имене яви се всакон плъти. тако такъ дас(ть) славъ агг(е)лом(ь) на кождо н(е)б(е)си.

и хот[ь]вѣщавъ агг(е)ль г(лаго)ла мїи. что подивн се ѿ семь н(е)б(е)си. єдыни лицын. несн бо видѣлъ непреходѣшнх(ь) силъ. и тмъ агг(е)л(ь)скнх(ь).

Паки же ме възв[ѣ]дѣ на въздух(ь) шестаго н(е)б(е)се. и видѣх(ь) славъ велию на немь. такоже(е) видѣх(ь) на петомь н(е)б(е)сы. видѣхъ бо агг(е)лы || (270а) въ славѣ множен. и чини силъ притрани мно. текѣше. пѣс(ь)н же их(ь) с(в)таа и чюднаа беше. и рех(ь) агг(е)лѣ вѣдѣшомъ мѣ. что ес(ть) еже видѣхъ г(оспод)и мон. и г(лаго)ла ми нѣсмь азъ тебѣ г(оспод)ь. нь свѣтннкъ. и паки р(е)чѣ. хот[ь] шестаго н(е)б(е)се ни прѣстола ни шоунх(ь) ис(ть) агг(е)ль. нь хот[ь] силы седмаго н(е)б(е)се строима соут(ь). идеже ис(ть) именити єдиночєдїи(ь)н(ь) его. и вса н(е)б(е)са и агг(е)лы поахаша его. азъ же посланъ ис(ь)мь семо възвѣсти тѣбѣ. тако да в[н]днши славъ сїю. ѿ г(о)с(под)ѣ всѣх(ь) н(е)б(е)сь. агг(е)ль, и силъ. г(лаго)лю ти исаїе. никтож(е) въ плъти мира онного хоте възвратити се ч(л)овѣкъ, видѣнїе еже ти видѣ видѣти възможет(ь). еже ти видѣти възсхошешн. зане ти ис(ть) въ жрѣбн г(о)с(под)ьны прити семо. възвеличнх(ь) же пое г(оспод)а моего. тако въ жрѣбн его хот[ь]хожда.

и г(лаго)ла ми єгда ис плъти възвратити се семо хотєнїемь очемь. тогда одѣждоу свою възпрїишешн. и тогда тїи вѣдѣши равнъ агг(е)ломь. соущимъ въ седмемь н(е)б(е)сы.

(270б) И възв[ѣ]дѣ ме на шестоє н(е)бо. и прѣстола тоу юже не бѣяше. ни дѣсных(ь) ни швнхъ агг(е)ль. нь всн илѣяхъ єдинъ възорь. и пѣс(ь)нь их(ь) равнаа. и дас(ть) ми се да и азъ пою съ нимн. и агг(е)ль иже съ мною. внхове тако славъ их(ь). и слава их(ь) бѣяше єдина. и славяхъ хот[ь]ца всѣх(ь). и възлюбленнаго емоу(ь)на, с(в)т(а)го б(о)жїа, и д(оу)ха прѣс(в)т(а)го. всн єдинели всти поахоу. нь не тъцель такоже илєхъ въ петемь н(е)б(е)си. нь инацель г(а)сомь с(вѣ)тъ великъ бѣяше. и єгда бѣях(ь) на шестемь н(е)б(е)си. мнѣяхъ с(вѣ)тъ, таже видѣх(ь) на петомь н(е)б(е)си. тмъ свшъ, и възрадовах(ь) се семо. и възпѣх(ь)

дарѡующюмъ таковаа пріемлющимъ м(н)л(о)сть его. и пол(о)лих(ь) се агг(е)лѡ наставляющюму мѣ. да к томѡ не възвраще се въ мирѡ плѡтны. г(лаго)лю вамъ яко мнѡгаа т(ь)ма ѡс(ть) здѣ. агг(е)л же наставляен мѣ г(лаго)ла ми. что яко възрадова се ѡ свѣтѣ семь. колми паче възрадѡеши се и възвссел(н)ши. югда взршии с(вѣ)та прѡваго н(е)б(е)се. идеже сѣднть || (271а) н(е)б(е)с(н)ын ѡт(ь)щѡ. и єдннотѣдн с(ы)нъ его. идеже ѡплачєнїа и прѣстоли. и вѣнци лежеть правѣднимъ. а ѡ томъ еже не възвратити се въ плѡт(ь) свою. неѡ времє конча се прити село.

сїи слишав(ь) ѡскрѡех(ь) сѣло. и г(лаго)ла ми не скр'би ни же бѡди дрѣхль. и възв[е]де мѣ на нерѣ седмаго н(е)б(е)се и слишах(ь) гл(а)сѣ г(лаго)лющѣ. доколе въ плѡти хотєн жити възходнтѣ. и ѡубѡих(ь) се сѣло и трѣпетнѣ бѡх(ь). и пакн инѣ гл(а)сѣ слишах(ь) г(лаго)лющѣ ми. не дѣнте да възндеть дѡс(то)нникѣ б(о)жїи. здѣ ѡс(ть) ѡдѣжда. и възпросих(ь) агг(е)ла водєшаго мѣ сѡшаго сѣ мною. кто ѡс(ть) възбранимкн. и кто ѡс(ть) пакн повелѣви ми възннн. възбраникн зѡо нже над[ь] поущимн, нз н(е)б(е)сѣ агг(е)ль. и повелєви ти се ѡс(ть) с(ы)нъ б(о)жїи. а имене юмѡ не можєши слншатн. дѡнд(е)же нс плѡти твоєн нзндєши. и яко възндѡхѡвѣ на седмѡе н(е)бѡ. вндѣх(ь) тоу с(вѣ)тѣ днвнѣ. и ненсповѣдмн. и агг(е)лы бесчнслннн. и правєдннкы вндѣх(ь) єтерын. ѡш[ь]дѡшеє ѡт[ь] ѡдѣждѣ плѡтнх(ь): || (271б) и сѡуще въ ѡдѣждахѣ вншнх(ь). и бѣяхѡу въ славѣ велнцѣ стѡєще. ѡбачє на прѣстѡлѣх(ь) свѡих(ь) сєдѣяхѡ. и вѣнци же славннх(ь) не бѣяхѡ на нѡх(ь). и възпросих(ь) агг(е)ла и рєх(ь). почто ѡдѣждѡу прїєше. а прѣстѡль и вѣнцѣ славн не прїємлют(ь). и г(лаго)ла ми не прїємлють н(ы)нн. дѡндєже сьнндѣт(ь) с(ы)нъ б(о)жїи сїи испрѣѡ. ѡбачє в[е]дєть кое сѣтѣ прѣстѡли нѣхѣ. и кон вєнци. и єгда сьнндєть и ѡудєть въ зрацє вашємъ. и кнезѣ мнра тѡг(о), с(ы)на его рад(ь)ма. прострѣтѣ рѡцє свѡн на нѣ. и ѡбєснтѣ и на дрѣѡе и зєнкєтѣ и. не вєдїи кто ѡс(ть). и сьнндѣтѣ въ адѣ. и нага и пѣста поставнтѣ. се прозрѡтїє нмєтѣ и кнезѡ сьмрѣтѣ. и плѣнннкѡ и сьтрєтѣ всѣ снлѡ єго. и вьстанєт[ь] трѣтн д(ь)нѣ. нмєєн єтерн правѣдннкн сѣ собою. и пошлєтѣ сѡє повѣдннкы по всєн всєлєннєн. и възндєтѣ пакы на н(е)б(е)сѡ. тѡгда прнмѡутѣ сїи прѣстѡли сѡєєн вєнцє.

и по словєсєх(ь) снх(ь) рєхѣ ємѡ. занє ж(е) тѣ възпроснхѣ на прѣвєл(ь) н(е)б(е)сн скажн мн. здѣ бѡ ѡбѣща се мнє ск[а]зати || (272а) како въ ѡномъ мнрѣ бѡѡкємѡа здѣ вѣдѡмѡа сѣтѣ. и єще мн г(лаго)лющѣ сѣ нмѣ. се єтерѣ ѡт[ь] агг(е)ль стѡєщнх(ь), славнєн вел'мн пачє възвєд[ь]шаго мѣ. и всєх(ь) же агг(е)ль. и покѡза мн кннгы. и разгнѡувѣ дас(ть) мн. и вндѣх(ь) пнсмена. и бѣяхѡ не яко вѣка сєго. и прѡтѡх(ь) є. и сєдѣянїа єр(ѡ)с(а)л(н)мѡа бѣяхѡ тоу. и єтерѣ чл(ѡвѣ)кѣ вндѣх(ь) дѣла. нхже азѣ не в[ѣ]дѣяхѣ. ѡув[ѣ]дѣхѣ зѡо въ нстннѣ. яко нчтѡж(е) стѡнт се на сєд[ь]мємъ н(е)б(е)сѣ. въ мнрє бѡѡкємїнх(ь). и възпроснх(ь) агг(е)ла кто єс(ть) сѣ прєспѣѡєн всє агг(е)лы въ славѣ свѡєн. и ѡт[ь]вѣщѡѡ мн р(е)тє. се ѡс(ть) вєлнкїи мнхѡнѣ арх(а)гг(е)ль. м(ѡ)лєн вннѡ за члѡвєч(ь)ствѡ.

вндєх(ь) же ѡдѣждє мнѡгн и прѣстѡли. и вѣнцє мнѡгїи лєжєще. сїє ѡдѣждє и прѣстѡли и вѣнцы. чємѡ блѡдѡмн сѣтѣ. и г(лаго)ла мн снх[ь] ѡдѣждѣ мнѡзн лншают се ѡт[ь] ѡного мнра вєрѡѡѡѡшен слѡѡєсн ѡномѡ. ѡ нємѡже г(лаго)ла се тєбє. и ѡбращє се вндѣх(ь) г(ѡспѡ)дѡ въ славє вєлнцѣ. и ѡуѡаснѣ бнх(ь) сѣлѡ. и прнстѣпнше кѣ нємѡ всн єжє вндѣх(ь) правѣдннкн и поклѡннше с(е) ємѡ. поущє єдннємъ гл(а)с(ѡ)мъ. || (272б) и тѣ бѣѡше пѡд[ѡ]бєнѣ нмѣ. и бѡс(ть) славѡ юѡо яко и ѡнєх(ь). и тѡгда прнстѡупн мнхѡнѣ и поклѡнн сє. и сѣ нмѣ всн агг(е)лы поклѡннше с(е). и вьспѣше н. прѣѡбразн сє пакы и бѡс(ть) яко агг(е)ль. тѡгда рєтє мн агг(е)ль водєн мѣ. сємѡу поклѡнн сє и вьспѡн. и поклѡннх(ь) сє и вьспєх(ь) ємѡу. и г(лаго)ла мн агг(е)ль сє ѡс(ть) г(ѡспѡ)дѣ. всєє славн южє вндѣ. и єще юмѡу г(лаго)лющѡу вндѣх(ь) нного

прѣславнаа. пѡд[о]бна кѡму по всемоу. и правѣдници пристѡупише и поклѡнише с(е). и въспѣше и семоу. и тѣ въспѣтъ съ нмнн. не прѣобрази же с(е) по видѡмъ нх(ь). и с нмнъ придѡше агг(е)ли и поклѡнише с(е) еѡѡ. и р(е)чѣ мн агг(е)льъ поклѡни се и въспон еѡѡ. и поклѡних(ь) се и въспѣх(ь) еѡму. и паки видѣх(ь) дрѡгаго, въ славѣ велнцѣ нзъш[ь]дѡша. и въпроснх(ь) агг(е)ла кто кс(тъ) съ. и г(ла)гола мн поклѡни се и семоу. съ бо кс(тъ) агг(е)л(ь)скаго д(оу)ха г(ла)голющаго въ тѣбѣ. и въ всех(ь) правѣдницех(ь). по снх(ь) ина етера и ннз(гла)г(о)лѡмаа ѡблѡше с(е) слава. ееже азъ ѡт[ь]врѣстѡла ѡчнма д(оу)ха ѡеого не въ||зѡмогъ (273а) зрѣти. нъ въвѣдн ме агг(е)ль. нн всн агг(е)ли еже видѣх(ь), поклѡнающе с(е) г(о)с(подѣ)вы. развѣтъкъмоу, правѣдники. видѣх(ь) въ силѣ вѣлнцѣн зрѣще къ славѣ яго. и пристѡупи прѣвѣе г(осподѣ) мѡн и агг(е)ла д(оу)ховнаа. и поклѡниста се и въспѣста и тѣкѡ. и тогда всн правѣдници поклѡнише с(е). и съ нмнн мнханлъ, и агг(е)ли всн и поклѡнише с(е) и въспѣше н. потоу слншах(ь) г(а)с(ь) тоу. и пѣс(ь)нн еже слншах(ь) по н(е)бѣсн въсходѣ на шестн н(е)б(е)сѣ. и всн славѡахъ т(о)го егѡж[е] не можах(ь) азъ слави видѣти. вса же шесть н(е)б(е)сѣ пѣс(ь)нн не тѣкѡ саншнма нъ и в[н]днмаа бѣашѣ. и г(ла)гола мн агг(е)ль. се кс(тъ) едннъ вѣтнъ въ вышннѡмъ вѣцѣ жнвѣ едннѣ с(ы)нн. и въ с(в)ѣтнх(ь) почнваен. егѡж[е] нн нмѣне нн дара мождетъ кто трѣпѣти. нже поемъ кс(тъ) с(в)ѣтнѡмъ д(оу)хоу въ встѣх(ь) правѣдннх(ь). и по семъ слысах(ь) г(а)с(ь) вѣчнаго г(ла)голюща г(о)с(подѣ)вы. с(ы)ноу нзидн и слѣзы съ всех(ь) н(е)б(е)сѣ и бздн въ мнре. и дондн до агг(е)ла свѣаго въ адѣ. прѣобразън се по образѡмъ нх(ь). и не познають тебѣ нн агг[е]лы нн кнези века сего. || (273б) и соудншн кнезъ и агг(е)лоу яго. и мнрѡ ѡбл[а]даемоу нмъ. зане ѡт[ь]врѣгоше с(е) мѣне. и рекоше мнн кс(ь)нн. и развѣ нас(ь) ннктоже кс(тъ) нн. и егда же възн(е)сешн се ѡт[ь] землѣ. к тоу не прѣобразиши се пѡд[ь] н(е)б(е)сн. нъ къ велнцен славѣ възндешнн. и седѣшн ѡ десноу мѣне. и тогда поклѡнет се тебѣ кнѣзы и сл(а)вы. и силн и агг(е)ли. и все начѡло. н(е)б(е)сннх(ь), и землннх(ь) и прѣнспѡд(ь)ннх(ь).

сн слысах(ь) велнкоу славу заповѣдающъ г(осподн) моѡмъ. и тѡгда нздѣ г(осподѣ) ѡт[ь] седмаго н(е)б(е)сѣ. и съндѣт на шестѡе н(е)бо. и агг(е)ль настаѡлен мн р(е)чѣ мн. разъмѣн нсаѣ и внждѣ б[оу]доущѣе. прѣображенѣе и съннтѣе его. и тако видѣше агг(е)лы въспѣше и повалнше. не прѣобрази бо се по видѡмъ нх(ь). и азъ же пѣх(ь) с нмнн. и тако съндѣ на петѡе н(е)бо. и прѣобразн се по образъ тех(ь) агг(е)ль. и не въспѣше его нн поклѡнише с(е). бѣ бо яго ѡбраз(ь) також(е) и ѡнех(ь). сндѣ ж(е) на четвѣртѡе н(е)бо. и ѡвн се нмъ по образъ нх(ь). и прннде ж(е) на трѣтѣе н(е)бо. и на вторѡе. || (274а) и на прѣвоѡе. прѣобразъе се на кождѡ нх(ь). тѣмъже не поахоу нн поклѡнахъ се кѡѡ. ѡблѡше бо се пѡд[о]бнѣ нмъ. показѡвашѣ ж[е] и знаменѣа на кождѡ н(е)б(е)сн. стрѣгѡшнм(ь) врата. съндѣ же и на тврѣдѣ нд[е]же кнезь века сего седнтъ. и тоу дас(тъ) знаменѣе. и образъ бѣашѣ его тако и тѣх(ь), и не прославнше нн пѣше его. съндѣ ж[е] и къ агг(е)лоу(ь) въздѡха сего. и бѣашѣ тако едннъ ѡт[ь] ннх(ь). и не дас(тъ) знаменѣа нн въпроснше бо его. и по снх(ь) г(ла)гола мн агг(е)ль.

разъмѣн нсаѣ с(ы)не ѡмосѡвъ. на се бо посланъ кс(ь)мъ ѡт[ь] г(осподѣ) вса тебѣ оуказати. нн прѣжде бо видѣ тебѣ кто. нн по тебѣ видѣти възмождетъ. також[е] тн в[н]дншн и слншалъ кс(ь)нн. и се видѣхъ пѡд[о]бнаа тако с(ы)на. и съ чѡвеки пожнве въ мнре. и не познаше его. и видѣх(ь) и въсходѣшн на тврѣдѣ. юже не бѣашѣ по зракоу нх[ь] прѣобразъе се. видѣвшѣ ж(е) и всн агг(е)лы нже на тврѣдн ѡжасѡше с(е). и поклѡнающе с(е) г(ла)голахоу. оутан се нас(ь) г(осподѣ) посрѣд[ь]. и не познахом(ь) ц(а)ра славы. и ѡт[ь] прѣваго н(е)б(е)сѣ славнѣн възходѣашѣ. и не прѣобразѡвашѣ се. нъ всн агг(е)ли дѣснн и шнн. || (274б) и

на срѣд[ь]ннмь прѣстолѣ седѣ. и поклоннише с(е) елѣ. и въспеше г(лаго)люще. како прѣидѣ
 мынмо нѣи г(оспод)ь. и не зв[ѣ]дѣхомь ни поклонихом се елѣ. и тако възидѣ на второе и
 трѣтїе. и на четвъртоє. и петое. и на шестое. собаче на всех(ь) слава яго прилагаше с(е). и тако
 възиде на .Ѹ.моє н(е)во. въспеше и вси праведници. и вси агг(е)ли и все сили. и тогда видѣх(ь)
 яко седѣ ѿ дѣснѣю великїе слави. еюже(е) не могох(ь) видѣти. агг(е)ла д(оу)ховнаго видѣх(ь)
 с(е)дѣща ѿ шю. иже и г(лаго)ла ми доволно ти исаїе. и звѣдѣх(ь) же иже никтож[е] звѣде
 ѿт[ь] пльгскнх(ь) с(ы)нов'. ни око видѣ, ни ухо слыша ни на ср[ь]д[ь]цѣ чл(овѣ)кѣ възиде.
 ѿж(е) готова б(ог)ъ любецнмь его. и р(е)че ми възврати се въ одеждоу свою. донд[е]же време
 д(ь)ни твоих(ь) испльнит се. и тогда прїидеши сею.

и сїи видѣх(ь) исаїа р(е)че стоецнмь окр(ь)сть его. и слышавше сїи вса прѣднвна
 прославнше и въсп(е)ше б(ог)а давшаго такѣ бл[а]г[о]д[ѣ]ть чл(овѣ)комь. р(е)че же езекиѣвн
 ц(а)рѣ. кончинна века сего и все виденїе се съвѣдет с(е) въ послѣднїемь роде. и заклеть е не
 възвестити люд[е]мь їс(ран)л(е)вомь. ни словесь сих(ь). дати на прѣписанїе...

Ksenija V. MILOVANOVIĆ

ISAIAH'S VISION IN A SERBIAN TRANSCRIPTION FROM THE EARLY
 16TH CENTURY FROM THE DEČANI MONASTERY COLLECTION

SUMMARY

This study focuses on the transcription of the apocryphal text *Isaiah's Vision*, dating from the early 16th century, preserved in the Bishop's Office Book (Činovnik arhijerejski), manuscript no. 134 from the collection of the Dečani Monastery. The *Vision* appears as the final composition in the manuscript, though several sentences are missing at the end. The title and initial letter were left unwritten, with blank space reserved for their later addition in red ink. The name of the scribe remains unknown; the text was written in a semi-uncial script with elements of cursive. The language is Church Slavonic of the Serbian recension, with orthography characteristic of the Resava school. Inconsistencies are observed in the use of some letters. This transcription belongs to the first variant of the *Vision* and is preserved in four Serbian manuscripts, one of which is the Dečani copy. The narrative describes the ascension of the prophet Jeremiah to heaven, accompanied by an angel who reveals to him divine mysteries across the seven heavens. Upon completing his celestial journey, Jeremiah is instructed to return to earth and convey to the people all he has learned about the heavenly secrets. As no prior edition of this *Vision* exists, the remainder of the paper presents its full text based on the Dečani manuscript no. 134.

Keywords: Prophet Isaiah, apocrypha, manuscript, 16th century, Dečani Monastery, text edition.